

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asiantuntijakuuleminen 19.10.2018

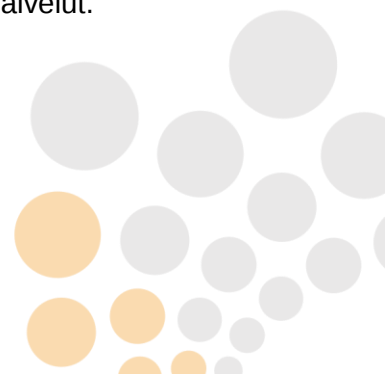
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämistä ja samalla kumottaisiin voimassa oleva saman niminen laki. Lain tarkoituksena olisi edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita ja siten vahvistaa maahanmuuttajien yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Tavoitteena olisi myös edistää maahanmuuttajien työllisyyttä, osallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi viranomaisten tehtävistä ja yhteistyöstä kotoutumisen edistämisessä sekä kotouttamisen yhteensovittamisesta ja seurannasta hallinnon eri tasoilla. Kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen sovitettaisiin yhteen maakunnan ja kunnan muun suunnittelun kanssa.

Kotoutumista edistäviä palveluita järjestettäisiin osana maakunnan järjestämisvastuulla olevia kasvupalveluita ja sosiaali- ja terveyspalveluita, kunnallisia peruspalveluita ja kansallista koulutusjärjestelmää sekä muina kotoutumista edistävinä palveluina. Maakunnan olisi tarvittaessa yhteistyössä kunnan, muun viranomaisen ja palveluntuottajan kanssa huolehdittava kotoutumista edistävien palveluiden yhteensovittamisesta siten, että maahanmuuttaja saa tarvitsemansa palvelut tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena.

Maakunnalle säädettäisiin yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta maakunnassa. Maakunnan olisi suunnittelussaan asetettava maahanmuuttajien työllisyyttä ja yrittäjyyttä, hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta sekä yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja hyviä väestösuhteita edistävät tavoitteet sekä määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet ja vastuutahot. Maakunnan olisi suunnittelussaan otettava huomioon kotouttamisen valtakunnalliset tavoitteet ja yhteensovitettava suunnittelu alueensa kuntien kanssa. Lisäksi maakunnan olisi arvioitava ennakoon ja otettava huomioon päätösten vaikutukset eri maahanmuuttajaryhmiin.

Uudenmaan liiton arvion mukaan aluekehittämis- ja kasvupalvelulain Uudenmaan erilliskäytäntö voi osaltaan vaikeuttaa nyt arvioitavana olevan kotoutumislain tavoitteiden toteutumista. Laissa kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa säädettäisiin Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan mahdollisuudesta perustaa kuntayhtymä, joka olisi kasvupalvelujen järjestämisvastuussa Uudenmaan maakunnassa. Tämän ns. erilliskäytännön myötä kotoutumislainsäädännössä maakunnalle suunnitellut tehtävät jakautuisivat kahdelle eri toimijalle. Kuntayhtymä vastaisi kasvupalveluina toteutuvista kotoutumistoimista (ja siten suurimmasta osasta suoraan asiakkaille kohdentuvasta palvelusta). Uudenmaan maakunnan tehtäväksi jäisivät yhtäältä lakiesityksessä kuvatut yleis- ja yhteensovittamisvastuut, ja toisaalta kotoutumiseen kuuluvat sosiaali- ja terveyspalvelut.

Edellä kuvattu vastuun jakautuminen kahdelle eri järjestäjälle on ongelma, jota voidaan monilta osin hallita hyvällä yhteistyöllä, eri toimijoiden välisillä suunnitteluprosesseilla ja esimerkiksi erilaisilla yhteistyösopimuksilla. Riskinä on kuitenkin resurssitehottomuus. On todennäköistä että molemmat toimijat haluavat turvata oman organisaationsa kotoutumiseen liittyvän osaamisen ja hallinnoinnin, ja syntyy paineita joiltain osin kaksinkertaisiin toimintoihin.

Tulevan Uudenmaan maakunnan näkökulmasta on myös ongelmallista, että vaikka yleisvastuu ja yhteensovittamisvastuu olisi edelleen maakunnalla, pääasiallinen toimeenpanoresurssi ja toimeenpanovalta olisi toisen toimijan käsissä.

Mahdollisen tulevan kuntayhtymän näkökulmasta ongelmallista saattaa olla hallituksen esityksessä laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista kuvattu jakokaava, jolla maakunnat saavat kasvupalvelurahoituksen. Muissa maakunnissa tämä jakokaava on yhtenä osana maakunnan yleiskatteellista rahoituksen määrittämistä (eikä siis sinänsä sido maakuntaa rahan käyttämiseen kaavan kuvaamalla tavalla). Uudellamaalla tämä jakokaava suoraan määrittää kuntayhtymän valtiolta saaman kasvupalvelurahoituksen (raha siis osoitetaan suoraan kuntayhtymälle ja irroitetaan maakunnan rahoituksesta). Kyseinen jakokaava ei huomioi millään tavoin huomioi maahanmuuttajaväestön määrää tai osuutta eri maakunnissa. Suurena riskinä on, että Uudenmaan maakunnan alueella ei voida kasvupalvelurahoituksen turvin hoitaa tasavertaisesti muun Suomen kanssa niitä toimia ja tavoitteita, joita nyt lausunnolla oleva laki kotoutumisen edistämistä edellyttää. Työ- ja elinkeinoministeriön erilaisissa kotoutumista ja maahanmuuttajien työllistymistä koskevissa julkaisuissa toistuvasti esiintyvän näkemyksen mukaan maahanmuuttajien asiakaspalvelu vaatii 1,5 - 2 kertaa enemmän resursseja äidinkielenään suomea tai ruotsia puhuviin asiakkaisiin verrattuna. Maahanmuuttajien määrä ja suhteellinen osuus kasvupalveluasiakkaista on kaikkein suurin juuri Uudellamaalla.

Ystävällisin terveisin,

Uudenmaan liitto

Jaakko Pesola
Hankejohtaja, elinvoimatoimiala / Uusimaa 2019 -hanke
jaakko.pesola@uusimaa2019.fi
p. 043 825 9427